

РЕАБІЛІТАЦІЯ У ХВОРИХ З ОСТЕОПОРОЗОМ.

Рой І.В., Зінченко В.В., Баяндіна О.І., Катюкова Л.Д.

ДУ “Інститут травматології та ортопедії НАМН України”, м. Київ. Україна.

Вступ. Системний остеопороз вважається одним з найбільш поширених захворювань скелета. Майже 50% жінок у період менопаузи і майже половина всієї популяції в віці старше 75 років страждають на остеопороз [3, 5, 6].

Фізична активність у вигляді дозованих фізичних навантажень та тренування м'язів має велике значення для хворих з порушенням структурно-функціонального стану кісткової тканини [1, 2]. Саме тому актуальним є розробка програм фізичної реабілітації для хворих з порушенням структурно-функціонального стану кісткової тканини.

Матеріал та методи Обстежено 68 пацієнтів з остеорартрозом крупних суглобів нижніх кінцівок. Вік від 65 до 80-ти років (похилого та старечого віку), з них 45 жінок та 23 чоловіка. Усім хворим проводили рентгенівську денситометрію (DXA). В результаті проведених обстежень зниження щільності кісткової тканини виявили у всіх хворих: остеопороз у 23 (34%), остеопенія у 45 (66 %). 35 пацієнтів було з діагнозом: остеорартроз кульшового суглоба, стан після ендопротезування кульшового суглоба в строках від 6 до 12 місяців після оперативного лікування при умовах повного навантаження на оперовану кінцівку; 33 хворих на гонартроз I-III ступеня. Хворі скаржились на біль в хребті та кінцівках, яка збільшувалась під час руху, обмеження рухливості в суглобах. Характерним для 47 % хворих буди скарги на запаморочення та страх перед падіннями.

З метою оцінки прогнозу ризику падінь застосовували тест «Timed Up and Go Test» (TAG) [7]. Клінічний стан пацієнтів у процесі лікування оцінювали за допомогою визначення рівня болю за візуально-аналоговою шкалою болю в балах (ВАШ). Нейропсихологічне тестування проводили за допомогою тесту реактивної та особистої тривожності Спілбергера-Ханіна [4]. Хворі були розподілені на дві групи в залежності від результатів проведеного «TAG»: група 1 – з низьким (час виконання тесту менше ніж 14 секунд) та група 2 – з високим (час виконання тесту більше ніж 14 секунд) ризиком падінь. Першу групу склали 42 пацієнти, в другу – 26 хворих. Обстеження проводили до та після курсу лікування. Різниця в програмах реабілітації між 1 та 2 групами була в рівні тривалості та кратності процедур ЛГ на добу і кількості повторів кожної вправи в комплексі.

Результати та їх обговорення Мета занять лікувальною гімнастикою (ЛГ): поліпшення координації рухів. Вправи були спрямовані на зміцнення м'язів нижніх і верхніх кінцівок, м'язів спини, покращення координації рухів та зміцнення опорної функції. Вправи проводили в щадному або щадно- тренуючому режимах. Загальний курс лікування складав 1 місяць. Заняття з ЛГ проводили щоденно (до 2-х разів на день у стаціонарі), що рекомендували і амбулаторним хворим. Методичні підходи: скорочення часу кожного заняття ЛГ, збільшення кількості занять протягом дня, виконання вправ переважно з положення лежачи.

За результатами лікування за рівнем «TAG» - тесту спостерігався перехід 8 (30,8 %) хворих другої групи в першу, що свідчить про зменшення ризику падінь. Також спостерігалась нормалізація та стабілізація емоційного стану. Особиста тривожність, як сталий показник, що характеризує стабільні психологічні характеристики хворих у процесі лікування, залишалась незмінною. Для всіх хворих було характерно зменшення больового синдрому за даними ВАШ та достовірні зміни інших показників (табл.).

Таблиця .

Динаміка основних клініко-функціональних показників до та після лікування

Показник	Група 1 (n=42)		Група 2 (n=26)	
	до лікування	після лікування	до лікування	після лікування
ВАНШ, бал	5,7 ± 1,3	3,1 ± 1,1*	6,2 ± 1,8	3,9 ± 1,3
«TAG»-тест, секунди	11,3 ± 1,4	10,9 ± 1,5	16,2 ± 1,7Δ	14,8 ± 1,2Δ
Показники тривожності за тестом Спілбергера-Ханіна, бал				
Реактивна	29,4 ± 2,3	24,1 ± 1,9*	32,5 ± 2,1	28,1 ± 1,5*
Особиста	40,4 ± 1,8	37,7 ± 0,7	43,4 ± 3,8	40,1 ± 2,8

* - p < 0,01 при порівнянні даних до та після лікування

Δ - p < 0,01 при порівнянні даних між групами

Висновок Запропонований комплекс лікувальних вправ направлений на стабілізацію та покращення стійкості опорно-рухової системи у хворих з остеопорозом показав досить високу ефективність та може бути використаний для цієї категорії хворих.

Резюме

В роботі визначені основні принципи застосування лікувальної гімнастики в залежності від мінеральної щільності кісткової тканини. Запропонована методика проведення лікувальної гімнастики та комплекс фізичних вправ. Ключові слова: мінеральна щільність кісткової тканини, остеопороз, медична реабілітація.

MEDICAL REHABILITATION IN THE PATIENTS WITH OSTEOPOROSIS.

Roy I.V., Zinchenko V.V., Bayandina O.I., Katyukova L.D.

SI "Institute of Traumatology and orthopaedy NAMS of Ukraine", Kyiv.

Summary. In article main principles of treatment of an osteoporosis are given. Principles of medical exercises are determined depending on a degree of infringement bone mineral density. The technique of medical exercises and the complex of medical exercises are offered.

Key words: mineral density of bone, osteoporosis, medical rehabilitation, principles of treatment